

CU PRIVIRE LA EVIDENȚA STATISTICĂ A NATALITĂȚII

BARGAN Natalia¹⁹, cercetător științific,
CCD INCE

ADNOTARE: În articolul prezent se analizează sistemul de înregistrare a nou-născuților în Republica Moldova, începând cu constatarea actului nașterii în instituția medico-sanitară și finalizând cu prelucrarea, și diseminarea datelor de Biroul Național de Statistică. S-a constatat că datele BNS cu privire la numărul nou-născuților într-un an calendaristic se referă doar la nou-născuții înregistrați la Oficiile Stării Civile, dar nu reflectă numărul de copii născuți. Se recomandă înregistrarea completă a nou-născuților în cadrul maternității, prin intermediul Birourilor specializate și perfecționarea cadrului legislativ cu privire la reducerea termenului de înregistrare a nou-născuților până la 15 zile.

CUVINTE CHEIE: natalitatea, evidența statistică, sistemul de înregistrare a nou-născuților, cadrul legislativ.

ABSTRACT: This article analyzes the system of birth registration in the Republic of Moldova from notice the act of birth in maternity to the data processing and dissemination by the National Bureau of Statistics (NBS). The NBS publishes the data about the number of births per calendar year based on the information provided by the Civil Registry Offices. However, there is a risk that these data are incomplete. It is recommended to apply the complete birth registration in maternity units with the help of specialized offices and to improve the legislative framework with regard to the reduction of the official registration period of newborns up to 15 days.

KEYWORDS: Republic of Moldova, statistics evidence, birth registration system, legislative framework.

În contextul ratificării Acordului de Asociere între Republica Moldova și Uniunea Europeană, se impun un șir de ajustări calitative în domeniul legislativ, instituțional, economic și social. Acest proces de reformare calitativă, în conformitate cu standardele și reglementările europene, se va reflecta și asupra datelor statistice cu privire la evenimentele demografice, fiind necesar de a modifica cadrul normativ din domeniu, metodele de înregistrare și prelucrare, responsabilitatea instituțiilor implicate în acest proces și, desigur, operativitatea diseminării acestora pentru utilizatori.

În acest sens, pentru creșterea încrederii în independența, integritatea și responsabilitatea autorităților statistice, precum și în calitatea datelor pe care le produc și diseminează, un rol important va avea implementarea Codului de bune practici al UE în domeniul statisticii elaborat de EUROSTAT în anul 2008.

¹⁹ © BARGAN Natalia, bataly.bargan@gmail.com

Astfel, pentru a evalua calitatea datelor statistice cu privire la natalitate, este necesară studierea complexă a mecanismului de înregistrare, prelucrare și publicare a acestora.

Studiul referitor la înregistrarea nou-născuților a fost realizat prin cercetarea calitativă a legislației în vigoare, rapoartelor și notelor analitice ale experților internaționali, interviul cu experții naționali din cadrul Biroului Național de Statistică, Ministerului Sănătății, ÎS „CRIS „Registru”, Ministerului Justiției, Serviciului de Stare Civilă și Oficiilor de Stare Civilă municipale și raionale.

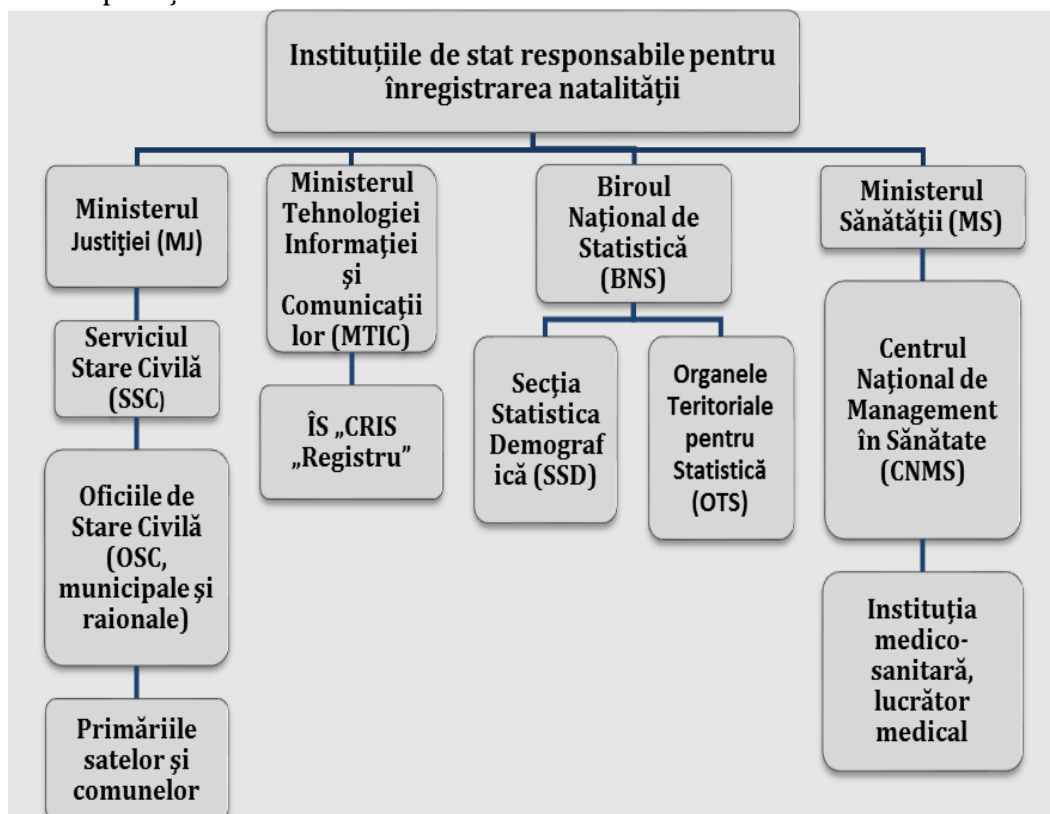

Figura 1. Instituțiile de stat responsabile de înregistrarea nou-născuților

Sursa: Elaborat de autor

În Republica Moldova statistica natalității este realizată prin intermediul surselor de date administrative gestionate și completate continuu de instituțiile responsabile ale statului (Fig.1), care execută această obligațiune conform legislației în vigoare și a acordurilor comune de colaborare.

Producerea evenimentului demografic, nașterea și constatarea prezenței funcțiilor vitale ale nou-născutului, sunt elementele de bază ce declanșează mecanismul de înregistrare a acestora. Evidența nou-născutului, conform prevederilor cadrului legal în vigoare, începe din instituțiile subordonate Ministerului Sănătății (Fig. 2). Astfel, pentru confirmarea faptului nașterii unui copil de către o femeie concretă, într-o instituție medico-sanitară, sau a nașterii asistate de către un lucrător medical în afara instituției medico-sanitare, este prevăzut certificatul medical constatator al nașterii (Formular 103/e), compus din două părți, aviz de eliberare a certificatului și certificatul medical constatator, în care se înscriu detaliat toate datele cu privire la naștere, copil și mamă.

Acest tip de documente sunt tipărite de ÎS "CRIS "Registru" (în jur de 50000 ex. pe an), apoi transmise MS, care la rândul său, sub o strictă evidență le repartizează instituțiilor medicale respective (41 de subdiviziuni). Formularele 103/e au deja introduse codul de identificare (IDNP), care urmează a fi atribuit nou-născutului în momentul înregistrării nașterii, prin completarea certificatului medical de constatare a acesteia.

Studierea procesului înregistrării nou-născuților relevă faptul că acesta deși prezintă o complexitate de elemente tehnice, implică termeni stabiliți prin lege și responsabilitate maximă a instituțiilor în executarea acestei lucrări, la fiecare etapă. Astfel, conducătorul instituției medico-sanitare, unde au fost distribuite formularele menționate mai sus, prin ordinul său, numește o persoană căreia îi delegă atribuțiile de evidență, păstrare, completare și eliberare a certificatelor medicale constatatoare ale nașterii. Aceasta are obligația, personal să transmită avizele cu privire la eliberarea certificatelor medicale constatatoare ale nașterii, odată la 5 zile (5, 10, 15, 20, 25 și 30 a fiecărei luni) șefului Oficiului Stare Civilă (OSC), care conform prevederilor cadrului normativ, semnează și menționează data recepționării acestora într-un registru de evidență. Informația din avizele primite este introdusă și transmisă de OSC teritoriale în baza de date a ÎS „CRIS „Registru”.

În succesiunea etapelor de înregistrare a nou-născuților, sub aspectul temporal, un rol însemnat le revine părinților, cărora instituția medicală le eliberează certificatul medical constatator, informându-i despre prevederile Legii nr.100 din 26.04.2001 (art.22, alin (5)) cu privire la obligativitatea înregistrării copilului la OSC în termen de cel mult trei luni, pentru a activa IDNP-ul copilului și a putea beneficia de asigurarea medicală garantată de stat. În baza registrelor de evidență a certificatelor medicale constatatoare ale nașterii și altor acte, instituțiile medicale prezintă dări de seamă lunare, trimestriale și anuale cu privire la numărul nou-născuților la MS, care la rândul său centralizează aceste date.

La această etapă în procesul de înregistrare a nou-născuților o problemă evidentă este termenul de trei luni, stabilit prin lege, prevăzut pentru înregistrarea copiilor de către părinți la OSC, care duce la neînregistrarea copiilor născuți în ultimele luni ale anului curent, având opțiunea să o facă la începutul anului viitor. Astfel, datele complete BNS le prezintă cu întârziere, iar noțiunea de operativitate derivă din realitatea existentă.

Evidența statistică a natalității după cum a fost menționat mai sus este un proces continuu, ce se realizează inclusiv prin intermediul subdiviziunilor SSC, care sunt responsabile de completarea Registrului de Stat al Populației (RSP). Acest proces include înregistrarea în regim automatizat a actelor de stare civilă, atât în municipii, raioane, cât și în primăriile satelor și comunelor din subordine, iar informația este stocată în cadrul OSC timp de două zile, iar la a treia zi transmisă în RSP. Lunar sunt comparate actele de naștere înregistrate, cu avizele de eliberare a certificatelor medicale constatatoare ale nașterii, care au fost introduse în baza de date RSP, fiind selectate mamele, care încă nu și-au înregistrat copii, iar în baza IDNP, și a domiciliului sunt informații reprezentanții APL.

În scopul înregistrării complete și imediate a nou-născuților o soluție viabilă a fost și este aprobarea Deciziei Consiliului Suprem de Securitate nr.05/1-03-03 din 17 iulie 2008, cu privire la „instituirea împreună cu organele abilitate, a procedurii de înregistrare la maternitate și în mod gratuit a nou-născuților”, precum și a Ordinului comun al Ministerului Sănătății și Ministerului Dezvoltării Informaționale nr.114/476 din 12.12.2008 în 38 de maternități de pe teritoriul republicii au fost inaugurate birouri specializate de înregistrare a nou-născuților. În prezent din 41 de birouri, 4 funcționează permanent, iar celelalte doar două zile pe săptămână, atunci când vine lucrătorul OSC din raza instituției medicale, pentru a înregistra nou-născuții și a elibera acte de stare civilă respective. Cu toate acestea, în perioada anilor 2010-2011 de către aceste birouri în cadrul maternităților au fost înregistrați cca. 54% din numărul total al nou-născuților.

Rolul birourilor specializate ale OSC ar fi unul hotărâtor în rezolvarea problemei copiilor neînregistrați, deoarece odată eliberat certificatul medical constatator al nașterii, părinții care dispun de a doua cetățenie, de exemplu a statului român, nu se prezintă la OSC să înregistreze copilul, dar se adresează la Consatul României pentru a li se perfecta certificatul de naștere. O parte din acești copii vor fi înregistrați și la OSC la transcrierea certificatelor de naștere, însă aceștia nu vor intra în datele statistice cu privire la numărul nou-născuților, astfel datele nefiind complete vor duce la distorsionarea altor indicatori demografici.

Una din condițiile esențiale ale existenței statisticii natalității este administrarea eficientă a fluxului de informații recepționat de ÎS „CRIS „Registru” care și asigură transmiterea datelor ce rezultă din actele de naștere, cu excepția celor reconstituite și transcrise, către BNS, unde procesul de înregistrare a nou-născuților finalizează cu totalizarea și analiza acestora. Din 01.01.2015 BNS are acces online la RSP de unde preia datele, doar în varianta electronică, fiind eliminată cea pe suport de hârtie (buletinul statistic).

Utilizarea unei singure surse de date cu privire la înregistrarea nou-născuților, nu permite verificarea calității și siguranței acestor date, problema poate fi rezolvată prin constituirea unei evidențe electronice paralele și în cadrul subdiviziunilor MS.

Astfel, în rezultatul studierii procesului de înregistrare a nou-născuților s-a constatat că în pofida faptului că sunt respectate standardele internaționale la acest capitol, totuși, mai rămân lacune ce necesită a fi înlăturate, începând de la cadrul legal existent și finalizând cu plinătatea și operativitatea datelor diseminate. Actualmente datele statistice cu privire la natalitate din banca de date gestionată de BNS conțin doar date despre nou-născuții înregistrați în cadrul Oficiilor de Stare Civilă și nu numărul total de copii născuți, fapt ce nu permite calcularea corectă a unor importanți indicatori demografici, cum ar fi rata totală de fertilitate și rata natalității.

Recomandări:

Sistemul de înregistrare a actelor de stare civilă, necesită o îmbunătățire continuă și calitativă pentru a spori posibilitatea de a obține mai mulți indicatori, care caracterizează evenimentele demografice (inclusiv nașterea), elaborarea lor și crearea unei baze de date integrate.

În acest sens sunt necesare următoarele măsuri:

1. Modificarea cadrului normativ în vederea elaborării unui mecanism de verificare a calității datelor din sursele administrative, utilizate în statistica vitală, art.19 și 20 ale Legii cu privire la statistica oficială, nr. 412 din 09.12.2004. Această Lege necesită o revizuire generală în contextul actual.

2. În vederea micșorării perioadei de înregistrare de la trei luni, la o lună, sau chiar 15 zile (ex. României) a nou-născuților, alin (5), art.22 al Legii nr.100 din 26.04.2001, necesită a fi modificat.

3. Înregistrarea completă a nou-născuților în cadrul maternității, prin intermediul *Birourilor specializate*, care au fost deschise din 2008 și și-au demonstrat eficiența.

4. În instituțiile medico-sanitare unde sunt completate certificatele medicale de constatare a nașterii, vor fi solicitate pentru fiecare variabilă documentele în original (ex. certificatul, diploma de studii absolvite).

5. Îmbunătățirea calității datelor prin monitorizarea continuă și dezvoltarea programelor de verificare la toate etapele.

6. APL de nivelul I, II, cât și SSC, și OSC vor verifica și asigura documentarea deplină a populației, pentru a preveni absența unor acte la necesitatea înregistrării unui nou-născut (la romi un rol important în acest sens îl are mediatorul social).

Bibliografia:

1. Acordul de Asociere dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova, ratificat la 2 iulie 2014.
2. Legea cu privire la registre nr.71 din 22.03.2007.
3. Hotărârea Guvernului nr.625 din 22.05.2008, prin care Guvernul Republicii Moldova a atribuit ÎS "CRIS "Registru" funcțiile de deținător și administrator al resurselor informaționale de stat de bază, inclusiv Registrul de Stat al Populației.
4. Ordinul SSC nr.6 din 09.02.2009 cu privire la realizarea măsurilor destinate optimizării procesului de înregistrare în termen legal, de către OSC, a actelor de naștere și de deces.
5. Contractul de prestare a serviciilor informaționale nr.159-I din 24 noiembrie 2008, încheiat între MTIC și BNS.
6. Ordinul comun al Ministerului Sănătății, Biroului Național de Statistică și Ministerului Dezvoltării Informaționale nr.44/347/100 din 11.10. 2005 "Cu privire la aprobarea în redacție nouă a Ordinului nr.110/51/56 din 23 aprilie 2002.
7. In-depth assessment of Population Statistics of the Republic of Moldova and its adherence to the EU Statistical Requirements Compendium. Final Report. *Jean-Michel Durr*.
8. Medvediu, T. Notă analitică referitor la proiectul comun ONU „Consolidarea sistemului statistic național în RM”, Chișinău, 2012.